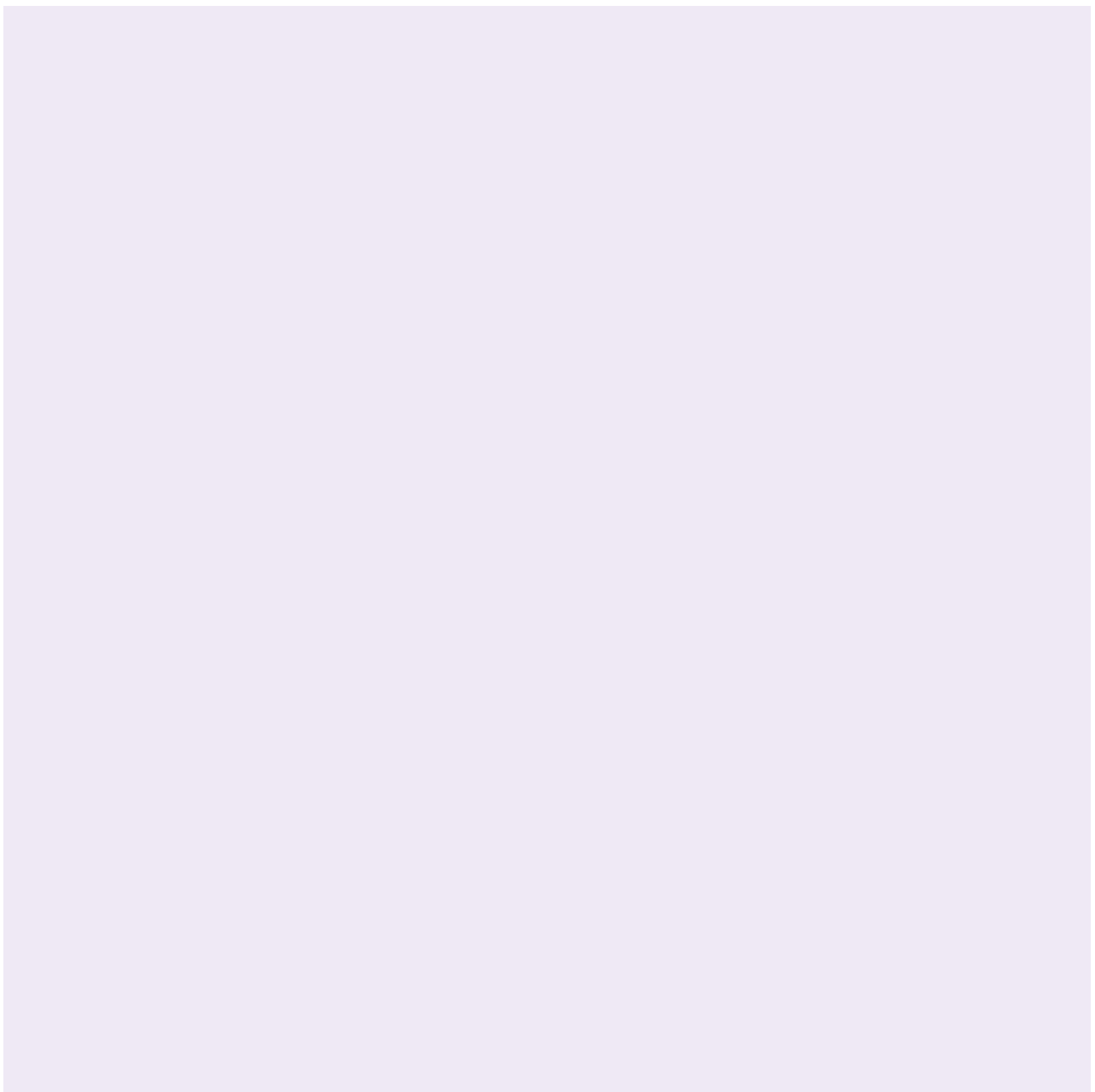

Erasmus+ strategi för inkludering och mångfald

2021–2027

Erasmus+ strategi för inkludering och mångfald
2021–2027

Universitets- och högskolerådet, augusti 2021

Kontaktperson: Kristin Lohse

Omslagsbild: Förnamn Efternamn

ISBN 978-91-####-###-#

För mer information om myndigheten och våra publikationer, se www.uhr.se.

Innehåll

Bakgrund	5
Om strategin	5
Syfte och användningsområde	5
Målsättning	6
Inkludering och mångfald i det svenska sammanhanget	6
Introduktion	6
Underrepresentation och begränsade möjligheter	7
Definition av målgrupper	7
UHR:s insatser för att främja inkludering och mångfald	9
Information och kommunikation	9
Stöd till projektägarna	10
Strategiskt arbete och samarbete med externa aktörer	11
Internt samarbete och kompetenshöjning	11

Bakgrund

Inom Erasmus+ 2021–2027 är inkludering och mångfald en av de viktigaste prioriteringarna. Betydelsen av inkluderande åtgärder och arbetssätt har vävts in i programmet på flera nivåer och inom olika programdelar.¹ Europeiska kommissionen (KOM) understryker i sin *Strategi för inkludering och mångfald för EU-programmen*² vikten av att personer med begränsade möjligheter och underrepresenterade grupper ska ges jämlika förutsättningar att delta i erasmusprojekt. Bakgrundsfaktorer såsom till exempel socio-ekonomiska förhållanden, kulturellt ursprung och funktionsnedsättning ska inte begränsa möjligheterna att delta i internationell mobilitet och samarbete.

UHR ska främja samarbetsprojekt på teman som rör inkludering och mångfald och som involverar personer med begränsade möjligheter och från underrepresenterade grupper. Myndigheten ska också främja ökat deltagande i Erasmus+ av oerfarna och mindre organisationer.

Om strategin

Syfte och användningsområde

UHR:s strategi för inkludering och mångfald inom Erasmus+ beskriver myndighetens uppdrag att främja inkludering och mångfald och vilka insatsområden myndigheten prioriterar. Strategin ska fungera som övergripande vägledning för UHR:s insatser för främjande av inkludering och mångfald.

Med utgångspunkt i strategin och verksamhetsplaner som rör Erasmus+ tar UHR årligen fram en handlingsplan med konkreta insatser för att främja inkludering och mångfald. Handlingsplanen fungerar som ett stöd för medarbetarna och bidrar till att integrera inkluderingsaspekten i det löpande arbetet. Vid framtagandet av handlingsplaner bör återkoppling inhämtas från medarbetare på UHR. Intern och extern kunskap om inkludering, bland annat från UHR:s egna rapporter och från berörda målgrupper bör också beaktas.

¹ Bland annat Erasmus+ programguide 2021: https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/resources/programme-guide_en

² https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/resources/implementation-guidelines-erasmus-and-european-solidarity-corps-inclusion-and-diversity_en

Målsättning

Strategin ska bidra till att de insatser som finansieras av Erasmus+ i större omfattning än idag ska främja inkludering och mångfald.

En viktig del av målsättningen är att fler deltagare med begränsade möjligheter och från underrepresenterade grupper ska delta i erasmusaktiviteter. Projektägarna ansvarar för att registrera hur många av deltagarna som har begränsade möjligheter och UHR rapporterar i sin tur dessa uppgifter till Europeiska kommissionen.

Goda indikationer på ökad inkludering i programmet är om fler mindre och oerfarna organisationer ansöker om medel, om fler ansökningar inkommer för projekt som fokuserar på inkludering och mångfald och om fler deltagare med begränsade möjligheter deltar i Erasmus+.

Inkludering och mångfald i det svenska sammanhanget

Introduktion

I skollagen fastslås att alla ska ha lika tillgång till likvärdig utbildning inom varje skolform, oberoende av geografisk hemvist och sociala eller ekonomiska förhållanden.³ Lika rättigheter och möjligheter inom utbildningsområdet ska gälla oaktat kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.⁴

Lärosäten har ett särskilt ansvar att aktivt bredda rekryteringen till högre utbildning, att främja jämställdhet mellan kvinnor och män samt att främja livslångt lärande.⁵

Folkbildningen ska bidra bland annat till att utjämna utbildningsklyftor, stärka och utveckla demokratin och möjliggöra för en ökad mångfald

³ Skollagen (2010:800) 1 kap, 8-9 §

⁴ Diskrimineringslagen (2008:567)

⁵ Högskolelagen (SFS 2021:317) 1 kap, 5 §

människor att genom vuxenutbildning påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen.⁶

UHR har förutom riktlinjerna om inkludering och mångfald i Erasmus+ också i uppgift att främja breddad rekrytering till högskolan, motverka könsbundna studieval och inom högskolan motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter enligt de diskrimineringsgrunder som angivits ovan.⁷ UHR ska följa upp, analysera och redovisa myndighetens insatser med syfte att bidra till minoritetspolitikens mål.⁸ Myndigheten har också i uppdrag att bidra till inkludering av studenter med funktionsnedsättning genom att sprida goda exempel på åtgärder som motverkar diskriminering av studenter med funktionsnedsättning och för att öka tillgängligheten inom högskolan⁹.

Underrepresentation och begränsade möjligheter

Det finns ingen svensk enhetlig definition på vilka grupper som kan anses ha begränsade möjligheter att delta i internationell mobilitet eller andra aktiviteter inom Erasmus+. Däremot visar statistik och flera studier på underrepresentation av grupper inom befolkningen både inom Erasmus+ och inom delar av utbildningssektorn. Olika bakgrundsfaktorer kan i sig tänkas ge upphov till hinder att delta i samhället fullt ut, inberäknat internationell mobilitet. En person kan möta flera olika slags hinder som tillsammans utgör en ännu större barriär för deltagande i erasmusaktiviteter.

Definition av målgrupper

Europeiska kommissionen beskriver målgruppen personer med begränsade möjligheter som: personer som möter hinder som gör det svårt för dem att få faktisk tillgång till de möjligheter som erbjuds genom Erasmus+.¹⁰ I Europeiska kommissionens strategi för inkludering och mångfald återfinns en utförligare beskrivning av de hinder kommissionen har i åtanke. Nedanstående faktorer kan antas

⁶ Förordning (2015:218) om statsbidrag till folkbildningen

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-2015218-om-statsbidrag-till_sfs-2015-218

⁷ Förordning (2012:811) med instruktion för Universitets- och högskolerådet, 1 kap, 14–15 §

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-2012811-med-instruktion-for_sfs-2012-811

⁸ Beslut om redovisning av riktade insatser 2020 utifrån minoritetspolitikens mål

https://www.uhr.se/globalassets/_uhr.se/lika-mojligheter/nationella-minoriteter/beslut-om-rapportering-av-riktade-insatser-av-minoritetspolitiken-20201105104644.pdf

⁹ En högskola för alla

https://www.uhr.se/globalassets/_uhr.se/publikationer/2019/uhr-en-hogskola-for-alla-2019.pdf

¹⁰ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/817 av den 20 maj 2021 om inrättande av Erasmus+: Unionens program för utbildning, ungdom och idrott samt om upphävande av förordning (EU) nr 1288/2013

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=CELEX:32021R0817>

särskilt begränsa möjligheterna att delta i erasmusaktiviteter i det svenska sammanhanget:

- **Funktionsnedsättning**
Att ha fysisk, neuropsykiatrisk eller kognitiv funktionsnedsättning eller långvarigt nedsatt fysisk eller psykisk hälsa kan innebära att man stöter på funktionshinder i vardagen. Funktionsnedsättning kan ha tillfällig eller permanent varaktighet och kan bland annat leda till nedsatt studie- och arbetsförmåga eller inlärningssvårigheter. Det kan finnas behov av stöd eller anpassningar för att säkerställa att en person med funktionsnedsättning ska kunna delta aktivt i erasmusaktiviteter.
- **Begränsade kvalifikationer**
Begränsade kvalifikationer såsom till exempel låga betyg ska inte vara en exkluderande faktor för att få delta i erasmusaktiviteter. Organisationerna ska ha en helhetssyn i urvalsprocessen och kan räkna in både meriter och motivation hos de som ansöker om att delta, liksom andra urvalsmetoder såsom lottning.
- **Begränsningar i utbildningssystemet**
Begränsande faktorer i utbildningssystemet kan innebära hinder för deltagande i Erasmus+. Det kan röra sig om strukturella begränsningar som inte tar hänsyn till människors olika behov av stöd inom utbildningen eller begränsat utrymme för internationell mobilitet i utbildningsprogram. Organisationerna bör arbeta för att undanröja eller överbygga sådana hinder.
- **Kulturella och språkliga faktorer**
Kulturella och språkliga faktorer kan i vissa fall utgöra barriärer för internationell mobilitet. Att inte behärska språket i sitt nya hemland eller i partnerlandet kan motverka självförtroendet att delta i internationellt samarbete. Det gäller även de teckenspråksanvändare som behöver lära sig ett nytt teckenspråk för att kunna delta i exempelvis undervisningen vid en partnerorganisation. Kulturella faktorer såsom sociala normer kan också begränsa motivationen och möjligheten att delta i internationell mobilitet. Organisationerna bör ge deltagarna det språkliga och kulturella stöd de behöver för att kunna delta i erasmusaktiviteter, bland annat genom förberedelser och uppföljning. Erasmus+ erbjuder stöd för deltagarnas språkutveckling.

- **Sociala och ekonomiska faktorer**

Flera skilda typer av sociala och ekonomiska faktorer kan utgöra hinder för att delta i erasmusaktiviteter. En social faktor som på generell nivå har stor inverkan på individens utbildningsnivå är föräldrarnas utbildningsnivå. Av första generationens akademiker är det också färre som åker på internationell mobilitet än bland studenter vars föräldrar har högskoleutbildning. En annan faktor som kan utgöra hinder är ekonomisk utsatthet som till exempel långtidsarbetslöshet. Andra faktorer som kan stå i vägen för deltagande i erasmusaktiviteter kan vara socialt ansvar som att under studietiden vara förälder till omyndiga barn, ha vårdansvar för eller ansvara för omfattande stöd till en familjemedlem.
- **Diskriminering**

En begränsande faktor kan vara diskriminering på grund av kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Organisationerna ska tillse rättvisa, jämlika och inkluderande processer i erasmusaktiviteterna. Utsatthet för diskriminering utanför Erasmus+ skulle dock kunna tänkas påverka benägenheten att ansöka om att delta i aktiviteter såsom de som organiseras inom Erasmus+.
- **Geografiska faktorer**

Att bo i glesbefolkade eller avlägsna områden eller orter med begränsad samhällsservice kan begränsa ens tillgång till erasmusaktiviteter. Det kan också ha en fördyrande inverkan på resor till och från värdorten för internationell mobilitet.

UHR:s insatser för att främja inkludering och mångfald

Information och kommunikation

- **Inkluderande kommunikation om programmet**

UHR ska genom inkluderande och tillgängliga informationsinsatser bidra till breddad rekrytering av

organisationer och deltagare till Erasmus+. UHR ska informera om att projekt som fokuserar på inkludering och mångfald har särskild relevans i Erasmus+ och att programmet erbjuder stöd för deltagare med begränsade möjligheter. UHR ska också bidra till god kännedom i utbildningssektorn om de programdelar som utvecklats för att främja inkludering av oerfarna och mindre organisationer. För att öka intresset för att delta i Erasmus+ behöver rekryteringsinsatser riktas till målgrupper som av olika anledningar inte upplever att erasmusaktiviteter är tillgängliga för dem.

- **Goda exempel**

UHR ska sprida goda exempel på projekt som fokuserar på inkludering och främjar mångfald. Även projektidéer och exempel på projekt som stött på hinder som kunnat överbryggas kan fungera som goda exempel. Goda exempel bör lyftas fram både på utbyten.se, i presentationer med relevanta målgrupper och via andra lämpliga kommunikationsvägar.

- **Förebilder**

Förebilder, eller så kallade *role models*, är ett bra sätt att visa på möjligheterna inom Erasmus+ och bredda perspektivet på vem som kan delta i erasmusaktiviteter. I marknadsföringen av Erasmus+ bör UHR lyfta fram erfarenheter från deltagare med begränsade möjligheter och projekt som fokuserar på inkludering och mångfald. UHR ska uppmuntra projektägare som rekryterar deltagare löpande att engagera tidigare deltagare med begränsade möjligheter som ambassadörer för projekten och för att uppmuntra framtida deltagare.

- **Tillvaratagande av befintlig kunskap**

UHR ska säkerställa att myndighetens kunskap om inkludering och mångfald får genomslag i arbetet med att främja inkludering och mångfald i Erasmus+.

Stöd till projektägarna

UHR ska uppmuntra projektägarna att säkerställa inkluderande praxis i genomförandet av projekten, inberäknat rekryterings- och urvalsprocesserna samt adekvat stöd till deltagarna i alla faser av projektet. UHR ska särskilt vinnlägga sig om att erbjuda stöd till oerfarna organisationer och organisationer med mindre administrativ kapacitet.

UHR bör också uppmuntra projektägarna att använda de verktyg och databaser Erasmus+ erbjuder.¹¹ De kan underlätta för särskilt organisationer med begränsad erfarenhet av internationellt samarbete att hitta samarbetspartners och inspireras av projektidéer.

Samverkan mellan nyckelfunktioner på organisationerna är en viktig faktor för att projekten ska vara inkluderande och främja mångfald. UHR bör därför uppmuntra projektägarna att få till stånd samarbeten mellan funktioner som beroende på organisationstyp arbetar med till exempel projektsamordning, studie- och yrkesvägledning, pedagogiskt stöd, likabehandling, elev- och studenthälsa, lärare, breddad rekrytering och breddat deltagande, personalfrågor samt representanter för deltagarna, i synnerhet från målgrupper med begränsade möjligheter.

Strategiskt arbete och samarbete med externa aktörer

UHR ska utveckla en årlig handlingsplan för att främja inkludering och mångfald i Erasmus+ och utåt kommunicera ambitionerna med myndighetens insatser för inkludering och mångfald i programmet. I arbetsprocessen *fördelning av medel och platser* ska projekt som fokuserar på inkludering och mångfald och involverar deltagare med begränsade möjligheter prioriteras.

För att förstärka genomslagskraften för UHR:s insatser och uppnå synergieffekter ska myndigheten samarbeta med strategiskt utvalda aktörer såsom Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Skolverket, Folkbildningsrådet, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Sveriges kommuner och regioner, Myndigheten för yrkeshögskolan och Myndigheten för delaktighet. UHR bör också samarbeta med aktörer såsom skolambassadörer för EU och studentambassadörer för Erasmus+ som kan bidra till större intresse för Erasmus+ i utbildningssektorn. UHR bör uppmuntra de projektägare som gör insatser för breddad rekrytering till yrkes- och högskolestudier att informera om möjligheterna till internationell mobilitet genom Erasmus+ som en del av det arbetet.

Samverkan med externa aktörer kan gälla kompetensutveckling och tvärsektoriella rekryteringsinsatser för att rekrytera mindre och oerfarna organisationer och organisationer vars målgrupper har begränsade möjligheter.

Internt samarbete och kompetenshöjning

Medarbetarna på UHR och deras insatser är viktiga och nödvändiga för att Erasmus+ i praktiken ska främja inkludering och mångfald. Arbetet

¹¹ Till exempel School Education Gateway, eTwinning, EPAL och Erasmus+ Project Results Platform.

med inkludering och mångfald i programmet är beroende av gott samarbete mellan medarbetarna och att deras perspektiv, kunskap och förslag beaktas i utformningen av insatserna för att främja inkludering och mångfald. Medarbetarna ska vara bekanta med både Europeiska kommissionens och UHR:s strategier för inkludering och mångfald i Erasmus+ och förverkliga dem i alla delar av programverksamheten.

Nationella programkontor såsom UHR ska enligt Europeiska kommissionens instruktioner utse en inkluderingsansvarig för Erasmus+. Inkluderingsansvarig ska samordna och driva arbetet med inkludering och mångfald och bidra till att inkluderingsaspekten genomsyrar hela programverksamheten. Inkluderingsansvarig ska vara kontaktperson för andra NA-kontor, Europeiska kommissionen och berörda resurscentrum, framförallt *SALTO Inclusion and Diversity (Education and Training) Resource Centre for Erasmus+*. Inkluderingsansvarig ska också bidra till intern och extern kompetenshöjning samt till att kartlägga målgrupper.

Utbildning, utbyte, utveckling – för alla som vill vidare

UHR är en statlig myndighet med flera uppdrag inom utbildningsrådet. Myndigheten finns i Stockholm och i Visby.

UHR:s fem huvudsakliga ansvarsområden:

- Information inför högskolestudier, ansvar för högskoleprovet, ta fram regelverk och samordna antagningen till högskolan.
- Utveckla och förvalta IT-system och e-tjänster åt utbildningssektorn.
- Förmedla internationella utbyten och kompetensutveckling för hela utbildningskedjan.
- Bedöma utländska utbildningar.
- Främjande uppgifter och analyser av frågor inom UHR:s ansvarsområde.